

Policy Problems of Iranian Cinema in the Fifth Decade of the Islamic Revolution

Mohsen Johari

Received: 04/01/2021

Mohammad Hassan Vakil

Accepted: 07/07/2021

Abstract

One of the most important problems of the policy-making, especially the cultural one in our country, is the flawed process of problem identification. Cinema policy-making system is no exception in this regard, and therefore in this study an attempt has been made to examine the issues facing Iranian cinema in the fifth decade of the Islamic Revolution, which must be addressed in the "cinema policy-making" process. To do this, first the existing global researches in the field of cinema policy have been reviewed with an attempt to extract the related issues based on these sources. Then, by using the grounded theory method the data obtained from some experts in the stated field have been analyzed and, based on that, a paradigm model of Iranian cinema policy issues in the fifth decade of the revolution has been designed. At the end of the article, a comparison is made between this system and that of the world cinema.

Keywords

Policy Making; Problematics; Government; Cinema; Film.

Ph.D. Student, Faculty of Islamic Education and Culture and Communication, Imam Sadiq University, Tehran, Iran (Corresponding Author). mohsen.johari313@gmail.com

 0000-0002-3407-0694

M.A. student of Culture and Communication, Faculty of Islamic Studies and Culture and Communication, Imam Sadiq University, Tehran, Iran. m.h.vakil74@gmail.com

10.30497/smt.2021.240281.3177

دو فصلنامه علمی اندیشه مدیریت راهبردی (اندیشه مدیریت)، مقاله پژوهشی
سال چهاردهم، شماره دوم (پیاپی ۲۸)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، صص. ۵۵۳-۵۸۴

مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی

محسن جوهری*

محمدحسن وکیل**

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۴/۱۶

مقاله برای اصلاح به مدت ۴۶ روز نزد نویسنده (گان) بوده است.

چکیده

یکی از مهم‌ترین معضلات فرایند خط‌مشی‌گذاری، به‌خصوص خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در کشور ما طی نشدن درست فرایند شناسایی مسأله است. سیستم سیاست‌گذاری سینمایی کشور هم از این آسیب کلان مصون نیست و لذا در این پژوهش تلاش می‌شود تا مسائل پیش روی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی که باید در فرایند «سیاست‌گذاری سینما» به آنها پاسخ داده شود مورد بررسی قرار گیرد. در این پژوهش ابتدا به مرور آثار جهانی موجود در حوزه سیاست‌گذاری سینما پرداخته شده و تلاش شده است که مسائل سیاستی سینمای جهان از دیدگاه این منابع استخراج گردد. در ادامه با استفاده از روش نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، داده‌های به‌دست‌آمده از برخی خبرگان حوزه سیاست‌گذاری سینمای ایران مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و بر این اساس مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب طراحی شده است. در انتهای مقاله مقایسه‌ای بین نظام مسائل سیاستی سینمای ایران و سینمای جهان صورت گرفته است.

واژگان کلیدی

سیاست‌گذاری؛ مسأله‌شناسی؛ دولت؛ سینما؛ فیلم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

* دانشجوی دکترای فرهنگ و ارتباطات، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

mohsen.johari313@gmail.com

0000-0002-3407-0694

** دانشجوی کارشناسی ارشد فرهنگ و ارتباطات، دانشکده معارف اسلامی و فرهنگ و ارتباطات، دانشگاه امام صادق علیه‌السلام، تهران، ایران

m.h.vakil74@gmail.com

مقدمه و بیان مسأله

به نظر می‌رسد که یکی از مهم‌ترین معضلات فرایند خط‌مشی‌گذاری، به‌خصوص خط‌مشی‌گذاری فرهنگی در کشور ما طی نشدن درست فرایند شناسایی مسأله است. مقصود از مسأله در این پژوهش اختلاف میان ارزش‌ها و واقعیات و یا فاصله میان وضعیت موجود و مطلوب است. در شرایطی که مسأله به درستی شناسایی نشود، هیچ‌گاه راه‌حل مناسبی هم ارائه نخواهد شد و بدین ترتیب نظام سیاست‌گذاری و مدیریت فرهنگی کشور، در بهترین حالت به ارائه راه‌حل‌های خوب برای مسائل غلط می‌پردازد. بر این اساس می‌توان گفت که یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های ما این است که «تأکید بیش از اندازه بر حل مسأله، تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان را از توجه به شناخت درست و ساختاردهی مناسب مسأله غافل کرده است» (اکبری، تراب‌زاده و حبیبی، ۱۳۹۵، ص. ۱۴۸).

سیستم سیاست‌گذاری و مدیریت سینمایی کشور هم از این آسیب کلان مصون نبوده و نیست و لذا در این پژوهش تلاش می‌شود تا مسائل پیش روی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب که باید در فرایند «سیاست‌گذاری سینما» به آنها پاسخ داده شده و در چرخه «مدیریت سینمایی» به آنها جامه‌ی عمل پوشانده شود مورد بررسی واقع شود. در این راستا مقاله حاضر می‌کوشد که تا با استناد به برخی از پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون موضوع سینمای ایران و از طریق نوعی تحلیل ثانویه، به احصاء مسائل سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب بپردازد. این در حالی است که «مطالعاتی که تاکنون در حوزه سینمای ایران انجام شده است بیشتر از منظر جامعه‌شناسی سینما و یا تاریخ سیاسی سینما بوده است و محققان کمتر وارد مباحث سیاست‌گذاری شده‌اند» (اسدزاده و آشنا، ۱۳۹۹، ص. ۲۵۷). بر اساس آنچه گفته شده سؤال اصلی این پژوهش اینچنین است:

مسائل سیاستی پیش روی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی چیست؟

۱. ادبیات پژوهش و چارچوب نظری

۱-۱. مسأله‌شناسی و جایگاه آن در سیاست‌گذاری عمومی

برای شناخت بهتر موضوع «مسأله» و «مسأله‌شناسی» باید ابتدا از افقی هستی‌شناسانه و معرفت‌شناسانه به آن نگریست. وقتی که از چنین افقی به موضوع نگریسته شود مشخص

می‌شود که «پیش و بیش از آنکه مسأله چیزی باشد که بتوانیم با آن به یک هستی ملموس و محسوس و انضمامی اشاره کنیم یا آن را اندازه بگیریم در واقع مفهومی است که به کمک آن در حال اندیشیدن هستیم» (فاضلی، ۱۳۹۴، ص. ۹). بر این اساس می‌توان گفت که مسأله، از حیث وجود شناختی یک وجود مستقل نیست ولی از حیث معرفت‌شناسانه، شرط لازم هرگونه اندیشه ورزی محسوب می‌شود. به بیانی دیگر می‌توان گفت که اهمیت مسأله‌شناسی در این است که از رخ دادن «خطای نوع سوم»^۱ در فرایند نظرورزی جلوگیری می‌کند. در این بیان، خطای نوع اول به «اثبات غلط بودن یک فرضیه صحیح» می‌انجامد. خطای نوع دوم باعث آن می‌شود که «یک فرضیه غلط، صحیح انگاشته شود». در خطای نوع سوم «پژوهشگر درصدد حل کردن مسأله‌ای بر می‌آید که از اساس غلط است». شایان ذکر است که «حل مسأله اشتباه، یکی از مهم‌ترین خطاهایی است که می‌توان مرتکب شد. در حقیقت راسل آکوف (۱۹۷۴) زمانی اظهار کرد که ما اغلب به این خاطر شکست می‌خوریم که مسأله اشتباه را حل می‌کنیم و نه به خاطر داشتن راه‌حل اشتباه برای مسأله درست» (تیسن و واکر، ۱۳۹۵، ص. ۱۴۳).

دامنه اهمیت موضوع «مسأله» و «مسأله‌شناسی»، به حوزه مسائل علمی محدود نمی‌شود بلکه موضوع مذکور از اهمیت بسیار مهمی در رویه‌های سیاست‌گذارانه و مدیریتی، به‌خصوص جامعه ایرانی، برخوردار است. «یکی از مشکلات بزرگی که در کشور با آن مواجهیم شناخت ناقص بسیاری از دانشمندان و مدیران اجرایی از مسائل جامعه است» (بنیانیان، ۱۳۸۹، ص. ۹۹). بر این اساس می‌توان گفت که «تصمیم‌فرهنگی، شکلی از تحقیق فرهنگی است. تصمیم خود دانش نیست؛ اما شکلی از دانش است. در تصمیم نیز چونان تحقیق با مسأله مواجهیم. در تصمیم نیز روش مطرح است؛ آن‌سان که در تحقیق نیز روش مطرح است. در تصمیم با فرایند روبه‌رویم؛ آن‌چنان در تحقیق. در تصمیم هم قصد حل مسأله داریم، آن‌چنان‌که در تحقیق چنین قصدی داریم... بنابراین تصمیم و تحقیق بسیار به یکدیگر شبیه‌اند؛ بنابراین تمامی مناقشاتی که درباره مسأله در تحقیق مطرح است درباره تصمیم نیز می‌توان طرح کرد» (فاضلی، ۱۳۹۴، ص. ۱۳-۱۲). به همین دلیل است که در دانش سیاست‌گذاری به موضوع شناسایی مسأله عنایت ویژه‌ای شده است. «برای مدت مدیدی است که تحلیل یا ساختاردهی موقعیت‌های مسأله‌دار

خطی‌مشی عمومی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های تحلیل خط‌مشی شناخته شده است» (تیسن و واکر، ۱۳۹۵، ص. ۱۴۳).

«علوم خط‌مشی معطوف به مسائل و موضوعات بحث‌انگیز عمده فراروی دولت بود... زیر چتر مسائل مهم، فرموله کردن و اقتباس و همین‌طور اجرا و ارزیابی گزینه‌های خاص قرار داشت» (اسمیت و لاریمر، ۱۳۹۵، ص. ۲۱).

در ادبیات حوزه خط‌مشی‌گذاری عمومی^۲، مباحث فراوانی پیرامون مفهوم مسأله صورت گرفته است. «مشکل را عموماً می‌توان یک نیاز، یک کمبود، یک محدودیت یا یک نارضایتی محسوس در جامعه دانست که قابل تشخیص و احساس است و راه‌حلی برای آن جستجو می‌شود. به گمان نویسنده دیگری، مشکل یا مسأله عبارت است از اختلاف بین آنچه باید اتفاق می‌افتاد و آنچه اتفاق افتاده است به گونه‌ای که نیاز به اصلاح احساس گردد؛ بنابراین زمانی می‌توان موضوعی را مشکل قلمداد کرد که نیاز به حل آن احساس شود و در مورد آن خط‌مشی قبلی وجود نداشته و یا اگر وجود دارد، با وضعیت جدید قابل انطباق نباشد. یکی دیگر از صاحب‌نظران خط‌مشی‌گذاری عمومی، مشکل عمومی را این‌گونه تعریف می‌کند: مشکل، یک نیاز یا نارضایتی است که یک فرد یا گروهی از افراد جامعه آن را درک کنند و برای آن راه‌حل و چاره‌ای بجویند. مشکل مذکور باید به شکلی باشد که علاوه بر افرادی که خود تحت تأثیر مستقیم مشکل هستند سایرین نیز آن را احساس کرده و نسبت آن واکنش نشان داده باشند. به‌طور خلاصه می‌توان مشکل عمومی را تنش و نیازی دانست که جنبه عمومی دارد و بر اثر خدشه‌دار شدن مصالح عامه، به وجود آمده است».

به نظر می‌رسد که فرایند فهم و شناسایی مسأله دارای دو بعد عینی و ذهنی است. بر این اساس می‌توان گفت که «مسأله‌مندسازی مستلزم نوعی دیالکتیک است؛ دیالکتیک بین تفکر از یک سو و واقعیت و متن از سوی دیگر. این همان افق‌گشایی است. محقق در مقام تفسیر و فهم واقعیت، از سویی باید خودش (از درون) بجوشد، خلاق باشد، تفکر به‌مثابه یک رخداد (در وجود او) اتفاق بیافتد و تفکر به‌عنوان یک تجربه همچون ایمان (برای وی) رخ دهد؛ از طرف دیگر هم امکانی فراهم شود تا واقعیت‌ها خودشان صاحب‌صدا شوند. در نتیجه پژوهشگر بتواند بین افق ذهنی خود به‌عنوان سوژه و افق

معنایی که در متن و پدیده و واقعیت است، رابطه برقرار کند» (فاضلی، ۱۳۹۴، ص. ۱۳-۱۲).

پارسونز در کتاب مبانی سیاستگذاری عمومی و تحلیل سیاست‌ها مدعی است اساساً سه رهیافت به مسأله‌شناسی در سیاستگذاری وجود دارد. وی واژه مسأله را در چارچوب مسأله اجتماعی مورد توجه قرار می‌دهد و ریشه‌های چنین رهیافتی را تا اندیشه و آرمان‌های اصلاح‌طلبان و پژوهشگران اجتماعی سده نوزدهم که عموماً در قالب توجه به ساخته‌ای اجتماعی و کارکردگرایی مطرح هستند به عقب برمی‌گرداند. رهیافت بعدی موردتوجه وی در مطالعه مسائل و دستور کار سیاست‌گذاری از دل ملاحظه‌ای متفاوت اما مرتبط یعنی مطالعه افکار عمومی و رسانه‌های جمعی بیرون می‌آید. رهیافت سوم نیز به اعتقاد وی از راهی سخن می‌گوید که در آن مسائل و دستور کار سیاست‌گذاری به شیوه‌ای نهادین شکل می‌گیرد (جعفری هفتخوانی و عباسی، ۱۳۹۷، ص. ۱۶۲). از نگاهی کثرت‌گرا، توصیف مسائل و تنظیم تقویم سیاست‌گذاری اساساً نتیجه فرایندی رقابتی میان گروه‌های مختلف است. سیاست‌گذاری عمومی در درون فرایندهایی ساخته می‌شود که به نفع برخی از گروه‌ها، اندیشه و منافع و به ضرر دیگران است. همان‌طور که مشاهده می‌شود در این رهیافت، الگوی مسأله‌یابی سیاستگذاری ناشی از چگونگی احزاب، گروه‌های ذینفع و سیاستگذاران در تعیین این موضوع است که چه چیزهایی در زمره مسائل محسوب می‌شوند. به همین خاطر اساساً سهم مردم عادی این رهیافت ناچیز و کم‌ارزش تلقی می‌شود (پارسونز، ۱۳۸۵، ج ۱، ص. ۱۹۲). در پژوهش حاضر با مبنا قرار گرفتن رهیافت کنترل نهادی، تلاش شده است که مسائل حوزه سیاست‌گذاری سینما از منظر نمایندگان دو گروه رقیب که هر کدام در دوره‌هایی مدیریت سینمای ایران پس از انقلاب را بر عهده داشته و نیز گفتمان خود را با استفاده از ابزارهای گوناگون رسانه‌ای توسعه و ترویج داده‌اند بررسی کند.

۱-۲. مسائل سیاستی سینما در منابع مختلف

در این بخش از پژوهش به مرور برخی از منابع انگلیسی حوزه سیاست‌گذاری سینما^۳ پرداخته شده و تلاش می‌شود که مسائل سیاستی سینمای ایران و جهان از دیدگاه این منابع استخراج گردد. مرور منابع انگلیسی‌زبان حوزه سیاست‌گذاری سینما می‌تواند به

یافتن این موضوع کمک کند که از منظر متفکران مختلف در افق جهانی، چه مسائلی پیش روی سینما قرار دارد. بررسی این مقالات به شناسایی مسائلی می‌انجامد که شاید تاکنون در فضای اندیشه‌ای و سینمایی کشور به مسأله تبدیل نشده ولی به تدریج و در آینده برای سینمای ما نیز وجهه مسائله‌مند پیدا خواهد کرد. در جدول شماره ۱ به بررسی تعدادی از مقالات انگلیسی‌زبان این حوزه و شناسایی کلان مسأله‌های سیاستی سینما از منظر آنان پرداخته شده است. مقالات و کتاب‌های مذکور حاصل جستجوی کلیدواژه‌های واژگان مرتبط با حوزه سیاست‌گذاری فیلم و سینما مانند Cinema Policy، Film Policy، Cinema Governance و Film Governance در دو وبگاه اینترنتی Library Genesis و Z-Library است. تمامی مقالات و کتاب‌های حاصل از این جستجوهای کلیدواژه‌ای که تعداد آن به بیش از ۴۰۰ مورد می‌رسید مورد بررسی اجمالی واقع شدند؛ سپس از میان آنها ۲۹ مقاله و کتاب که ارتباط بیشتری با موضوع پژوهش داشته و به صورت صریح‌تری به مسائل سینما پرداخته بودند انتخاب شده و مورد بررسی تفصیلی قرار گرفتند. در فرایند بررسی این مقالات و کتاب‌ها مسأله یا مسائلی سینمایی موردنظر هرکدام از آنها استخراج شده و در مرحله بعد تلاش شد تا مسائل مذکور در دسته‌های کلی‌تری طبقه‌بندی شوند. تذکر این نکته نیز ضروری است که در منابع فارسی پژوهش‌های بسیار معدودی وجود دارند که به موضوع سیاست‌گذاری سینما پرداخته باشند؛ افزون بر این در منابع فارسی هیچ منبعی که به صورت اختصاصی به موضوع مسائل سیاستی سینما پرداخته باشد یافت نشد. به همین دلیل در این بخش به بررسی مسائل سیاستی در آیین مقالات انگلیسی‌زبان اکتفا شده است؛ البته از ظرفیت برخی پژوهش‌های فارسی‌زبان در گردآوری داده‌های ناظر مسائل سیاستی سینما ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی بهره برده شده است.

جدول (۱): مسائل سیاستی سینما از منظر منابع انگلیسی‌زبان حوزه سیاست‌گذاری سینما

ردیف	نام انگلیسی مقاله/کتاب	مسأله سیاستی سینما
۱	Cultural globalization and the dominance of the American film industry: cultural policies, national film industries, and transnational film	<ul style="list-style-type: none"> • جهانی شدن سینما • سلطه هالیوود بر سینمای سایر کشورها • سینمای ملی • سینمای بین‌الملل

ردیف	نام انگلیسی مقاله/ کتاب	مسأله سیاستی سینما
۲	Culture, Economy and Politics. What Was Creative Industries Policy? Film, Copyright and the Shift to Creative Economy	• کپی‌رایت • اقتصاد سینما
۳	Lost Memories of Korean Cinema: Film Policies During Japanese Colonial Rule, 1919-1937	• بازخوانی مضامین • تاریخی در سینما
۴	Why Masterchef Australia -Garnished with Comedians, Film, Contemporary Performance, and Music-Was the Best Recipe for Australian Public Diplomacy in India	• دیپلماسی عمومی از • طریق سینما
۵	Familiar or strange? Rediscovering the real child of educational policy through film	• آموزش و سینما
۶	Serious chemistry on set: the molecular structure of film investment in China	• سرمایه‌گذاری و تأمین • مالی در سینما
۷	coproduction, and visions of shared prosperity	• سینما و بازتولید قدرت • نرم
۸	Film marketing in Europe: bridging the gap between policy and practice	• بازاریابی فیلم
۹	And... Action! Using Film to Learn about Foreign Policy	• سینما و آموزش • سینما و سیاست خارجه
۱۰	Industry films in Support of U.S. Foreign Policy	• سینما و سیاست خارجه
۱۱	UK film policy, cultural capital and social Exclusion	• سینما و سرمایه فرهنگی • سینما و عدالت • اجتماعی
۱۲	Byy and the regulation of Hollywood movies, 1922-1939	• سینما و روابط جنسی • سینما و خشونت
۱۳	Are the global media and entertainment conglomerates having an impact on cultural diversity? A critical assessment of the argument in the case of the film industry	• سینما و سرگرمی • سینما و تنوع فرهنگی
۱۴	Cultural Policy and Film Industry as Negotiation of Power: The Chinese State's Role and Strategies in its Engagement with Global Hollywood 1994-2012	• سینما و مذاکرات • بین‌المللی درباره قدرت • تعامل با سینمای هالیوود

ردیف	نام انگلیسی مقاله/ کتاب	مسئله سیاستی سینما
۱۵	Irish cinema 1994–2009: The trajectory of script development policy at the Irish Film Board	• بهبود فرایندهای تولید فیلم
۱۶	Introduction: film policy in a globalised cultural economy	• سینما و جهانی شدن اقتصاد
۱۷	Film production incentives, employment transformation and domestic expenditure in South Africa: visualizing subsidy effectiveness	• حمایت دولت از تولیدات سینمایی
۱۸	Technological innovation capabilities in the thin film transistor-liquid crystal display industries of Japan, Korea, and Taiwan	• توسعه فناوری سینمایی
۱۹	The state against ghosts: a genealogy of China's film censorship policy	• رابطه دولت و سینما • سینما و سانسور
۲۰	Comparative analysis of French and French-Canadian willingness to support the national film industry	• سینمای ملی • حمایت از سینما
۲۱	Dollars and Ideology: Will Hays' Economic Foreign Policy 1922-1945	• اقتصاد سینما • سینمای و سیاست خارجی • سینما و ایدئولوژی
۲۲	United States Policy toward Africa Images of a Liberation Struggle: The Film as Document	• سینما و مدیریت افکار عمومی در جهان
۲۳	Film Policy: International, National, and Regional Perspectives (Culture, Policy, and Politics)	• سینمای بین‌الملل • سینمای ملی • سینمای منطقه‌ای • سینما و فرهنگ • سینما و سیاست
۲۴	Women of the World: Laws and Policies Affecting Their Reproductive Lives - East Central Europe	• سینما و حوزه زنان
۲۵	Ambiguities in Literature and Film: Selected Papers from the Seventh Annual Florida State University Conference on Literature and Film	• سینما و ادبیات

ردیف	نام انگلیسی مقاله/ کتاب	مسئله سیاستی سینما
	(Florida State University ... on Literature and Film Selected Papers)	
۲۶	Subtitle Translation Strategies as a Reflection of Technical Limitations: a Case Study of Ang L's Films	• ترجمه و زیرنویس فیلم به سایر زبان‌ها
۲۷	"Look Out New World, Here We Come"? Race, Racialization, and Sexuality in Four Children's Animated Films by Disney, Pixar, and DreamWorks	• سینما و نژادپرستی • سینما و جنسیت
۲۸	Feminist Film Studies: Writing the Woman into Cinema (Short Cuts)	• سینما و فمینیسم
۲۹	Sexual Visuality from Literature to Film, 1850-1950 (Palgrave Studies in Nineteenth-Century Writing and Culture)	• سینما و سکسوالیته

منبع: یافته‌های تحقیق

بر اساس کتب و مقالاتی که در جدول (۱) به مرور آنها پرداخته شده است، به نظر می‌رسد که می‌توان مسائل سیاستی سینما در سطح جهانی را در پنج دسته: ۱. سینمای ملی ۲. سینمای بین‌الملل ۳. سینما، فرهنگ و جامعه ۴. سینما و دولت ۵. سینما و اقتصاد طبقه‌بندی کرد. پنج دسته مذکور و مسائلی مهمی که ذیل هر کدام از دسته‌ها قرار می‌گیرند در نمودار (۱) ذکر شده‌اند.

نمودار (۱): مسائل سیاستی سینما از منظر منابع انگلیسی زبان حوزه سیاست گذاری سینما

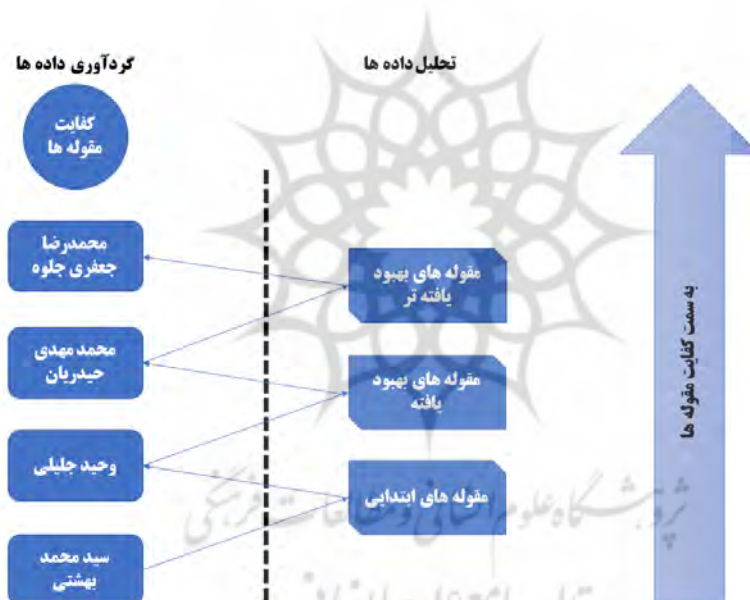
منبع: یافته‌های تحقیق

۲. چارچوب روشی پژوهش

با توجه به ماهیت اکتشافی این پژوهش در آن از روش کیفی بهره برده می‌شود. با توجه به تأکید روش داده‌بنیاد بر شکل‌دهی چارچوب مفهومی یا تدوین تئوری و نیز نیاز به آشکارسازی دانش ضمنی نخبگان در این حوزه، در این پژوهش از استراتژی پژوهش داده‌بنیاد بهره برده می‌شود. «گراند تئوری نوعی پژوهش کیفی است که مجموعه منظمی از تکنیک‌های کیفی را برای دستیابی به نظریه‌ای در مورد یک پدیده به شیوه استقرائی و اکتشافی مورد استفاده قرار می‌دهد» (حنیفر و مسلمی، ۱۳۹۷، ص. ۲۰۰).

داده‌هایی که توسط نظریه‌پرداز داده‌بنیاد برای تشریح فرآیندها جمع‌آوری می‌شود، شامل انواع بسیاری از داده‌های کیفی می‌شود؛ از جمله مشاهدات، گفت‌و شنوندها، مصاحبه‌ها، اسناد دولتی، خاطرات پاسخ‌دهندگان و تأملات شخصی خود پژوهشگر. گردآوری داده در روش داده‌بنیاد با استفاده از نمونه‌گیری نظری صورت می‌پذیرد. معیار قضاوت در مورد زمان متوقف کردن نمونه‌برداری نظری، «کفایت نظری» مقوله‌ها یا نظریه است. کفایت نظری به وضعیتی اشاره دارند که در آن: هیچ داده بیشتری یافت نمی‌شود که پژوهشگر به وسیله آن بتواند ویژگی‌های مقوله را رشد دهد. در مقاله حاضر به تحلیل و بررسی مسائل سینما انقلاب اسلامی از منظر تنی چند از خبرگان حوزه سیاست‌گذاری سینما که دارای تجربیات مدیریتی و اجرایی در این عرصه بوده و به لحاظ علمی و گفتمانی هم صاحب نظر هستند پرداخته شده است. نمونه‌گیری این مقاله به این نحو آغاز شد که در ابتدا به بررسی نظرات آقای سید محمد بهشتی که دارای سابقه بسیار طولانی در مدیریت سینمایی کشور بوده و تأثیر چشم‌گیری بر شکل‌گیری فضای کلی سینمای پس از انقلاب داشته‌اند پرداخته شد. با توجه به رهیافت کنترل نهادی پارسونز و نظر به آنکه در این رهیافت، توصیف مسائل، نتیجه فرایندی رقابت بین گروه‌های مختلف با پایگاه‌های اندیشه‌ای و منافع متفاوت است تلاش شد تا نمونه دوم به نحوی انتخاب شود که به لحاظ فضای اندیشه‌ای و گروه‌بندی‌های سیاسی و اجتماعی دارای بیشترین تفاوت با نمونه نخست باشد و به نحوی بتواند گروه رقیب را نمایندگی کند؛ در همین راستا نظرات آقای وحید جلیلی که سابقه راه‌اندازی جشنواره عمار را در کارنامه خود دارد و دیدگاه‌های او نقش زیادی در ایجاد یک گفتمان سینمایی در کشور داشته است به‌عنوان

نمونه دوم بررسی شد. پس از آن نمونه‌های سوم و چهارم نیز به نحوی انتخاب شدند که یکی از آنها به لحاظ فکری و جناحی به آقای بهشتی نزدیک‌تر بوده (آقای محمدمهدی حیدریان) و دیگری نیز دارای قرابت قابل توجهی با آقای جلیلی باشد (محمدرضا جعفری جلوه) تا مقولات به دست آمده در هرکدام از مراحل قبلی نمونه‌گیری تکمیل و تقویت شود. پس از بررسی نمونه چهارم و تکمیل مفاهیم و مقولات به دست آمده، شواهد حاکی از آن بود که کفایت نظری حاصل شده است. بررسی اجمالی آراء و نظرات برخی دیگر از خبرگان حوزه سیاست‌گذاری سینما نیز نشانگر آن بود که مقولات استخراج شده به اشباع رسیده‌اند و نیازی به ادامه فرایند نمونه‌گیری نیست.

شکل (۱): حرکت زیگزاگی گردآوری و تحلیل داده‌ها برای دستیابی به کفایت مقوله‌ها
منبع: یافته‌های تحقیق

پس از گردآوری داده‌ها فرایند تحلیل داده‌ها متناسب با روش داده‌بنیاد انجام شد. «رهیافت نظام‌مند در نظریه‌سازی داده‌بنیاد، بر استفاده از گام‌های تحلیل داده‌ها مشتمل بر کدگذاری باز، محوری و انتخابی و تدوین یک الگوی منطقی یا یک توصیف بصری از نظریه تولید شده تأکید دارد» (دانایی‌فرد، الوانی و آذر، ۱۳۹۸، ص. ۶۴).

۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش با استفاده از مراحل سه‌گانه کدگذاری در روش داده‌بنیاد به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. پس از بررسی داده‌های به دست آمده از نمونه نخست و استخراج مفاهیم و مقولات اولیه، تلاش شد در تحلیل نمونه دوم، مقولات به دست آمده در نمونه اول تقویت یا تکمیل شود و این مسیر درباره سایر نمونه‌ها هم طی شد؛ لذا در توضیحات ارائه‌شده پیرامون هرکدام از نمونه‌ها ذکر شده است که در بررسی آن نمونه چه مقولات جدیدی کشف شد و چه تعداد از مفاهیم با قرار گرفتن ذیل مقولات پیشین به تقویت آنها انجامیدند.

۳-۱. مطالعه مورد اول

انتخاب نمونه نخست از اهمیت بسیار بالایی در روش داده‌بنیاد برخوردار است. در این روش ابتدا مورد اولیه انتخاب می‌شود و بر مبنای تحلیل داده‌های مرتبط با آن مورد و ظهور تئوری، مورد‌های اضافی انتخاب می‌شوند. بر اساس اصل نمونه‌گیری نظری هر کدام از موارد اضافی باید به تحقق اهداف خاصی درون حیطه کلی پژوهش کمک کند. نخستین نمونه بررسی شده در این پژوهش سید محمد بهشتی، است. وی سابقه عضویت در گروه تخصصی سینما فرهنگستان هنر از ۱۳۷۸ تاکنون، عضویت هیئت مؤسس خانه سینما و مدیرعاملی بنیاد سینمایی فارابی و مدیریت جشنواره فیلم فجر (۱۳۶۲-۱۳۷۳) را در کارنامه خود دارد. سابقه بسیار طولانی وی در عرصه مدیریت سینمایی کشور، نقش برجسته وی در بنیان نهادن سینمای ایران بعد از انقلاب اسلامی و تأثیر حائز اهمیت او در شکل دهی یک گفتمان در عرصه سیاستگذاری سینما ایران موجب آن شد که آراء و نظرات وی در ابتدای پژوهش مورد توجه قرار بگیرد. از بررسی این نمونه، ۱۹ گزاره کلیدی و ۲۰ مفهوم استخراج شد.

پس از انجام کدگذاری باز، مفاهیم به دست آمده در قالب ۱۲ مقوله دسته‌بندی شدند. مقولات مذکور شامل «مسائل مدیریتی»، «مسائل زیرساختی»، «مضامین سینمایی»، «سینمای بین‌الملل»، «سینما و رسانه»، «سینما و اینترنت»، «سینما و مخاطب»، «سینما و جشنواره»، «سینما و سیاست»، «سینما و اندیشه» و «سینما و زندگی شهری» می‌شوند.

جدول (۲): کدگذاری ثانویه و استخراج مقولات از مورد اول

مقوله اولیه	مفهوم	نشانگر
مسائل مدیریتی	عدم کارآمدی مدیریت قرنطینه‌ای	الف.۱۰
	سردرگمی در مدیریت	الف.۱۵
	عدم وجود ثبات مدیریتی	الف.۱۷
	دخالت نهادهای غیر مرتبط در مدیریت سینمایی کشور	الف.۱۸
مسائل زیرساختی	کمبود سالن	الف.۲
	توزیع جغرافیایی بد سالن‌ها در سطح کشور	الف.۳
	فرسودگی سالن‌ها	الف.۴
مضامین سینمایی	ضعف در حوزه نویسندگی	الف.۶
	به حاشیه رفتن سینمای اصیل و غلبه سینمای مبتذل	الف.۸
	نبودن مضمون عشق در سینما	الف.۱۹
سینمای بین‌الملل	عدم عرضه هدفمند آثار به مخاطبان جهانی	الف.۵
	از دست رفتن ظرفیت بازار منطقه‌ای و جهانی سینمای ایران	الف.۱۴
سینما و رسانه	عدم پشتیبانی سایر رسانه‌ها از سینما	الف.۱
سینما و اینترنت	نسبت سینما با اینترنت	الف.۱۳
سینما و ماهواره	نسبت سینما با ماهواره	الف.۱۲
سینما و مخاطب	کمبود مخاطب	الف.۹
سینما و جشنواره	کم توجهی به جشنواره فجر	الف.۲۰
سینما و سیاست	مقابله با سینما با انگیزه‌های سیاسی	الف.۱۶
سینما و اندیشه	عدم انتقال اندیشه از نخبگان به اهالی سینما	الف.۷
سینما و زندگی شهری	بی توجهی به نقش سینما در ارتقاء کیفیت زندگی شهری	الف.۱۱

منبع: یافته‌های تحقیق

۳-۲. مطالعه مورد دوم

این مطالعه شامل بررسی آراء و نظرات جناب آقای وحید جلیلی، سردبیر سابق ماهنامه سوره (۱۳۸۱-۱۳۸۵) و مدیر دفتر مطالعات جبهه فرهنگی انقلاب پیرامون مسائل سیاستی سینمای ایران است. جلیلی با راه‌اندازی جشنواره مردمی فیلم عمار، حرکت جدیدی را در فضای سینمایی کشور پایه‌ریزی کرده و با یادداشت‌ها و سخنرانی‌های مختلف خود نقش به‌سزایی در شکل‌دهی به گفتمان فضای فرهنگی و سینمایی کشور ایفا نموده است.

دلیل انتخاب جلیلی به عنوان نمونه دوم این پژوهش آن است که او ضمن برخورداری از یک نگاه انتقادی جدی نسبت به فضای سینمایی کشور، بارها و بارها به طرح ایده‌های نوین خود جهت بهسازی فضای سینمای ایران پرداخته و همچنین تلاش کرده است تا ایده‌های مذکور را ذیل برگزاری سالانه جشنواره عمار و مجموعه فعالیت‌های جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی عملیاتی کند. نکته حائز اهمیت که باعث می‌شود انتخاب جلیلی به عنوان نمونه دوم از ارزش مضاعفی برخوردار باشد این است که وی به لحاظ نگاه ایدئولوژیک و پایگاه گفتمانی، به شدت با نمونه نخستین که در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت متمایز است و همین موضوع می‌تواند به غنای این پژوهش و دستیابی به نتایجی جامع و کامل بیانجامد. از بررسی این نمونه ۲۵ گزاره کلیدی به دست آمد که در قالب ۲۳ کد باز دسته‌بندی شدند.

پس از کدگذاری باز داده‌های به دست آمده از نمونه دوم، تمامی مفاهیم به دست آمده ذیل ۷ مورد از مقولاتی که در مرحله قبل به دست آمده بودند قرار گرفتند؛ این مفاهیم و مقولات در جدول (۳) ذکر شده‌اند.

جدول (۳): کدگذاری ثانویه و دسته‌بندی مفاهیم ذیل مقولات پیشین

مقوله‌های پیشین	مفهوم	نشانه‌گر
مسائل مدیریتی	حمایت مدیریت سینما از تولید فیلم‌های ضد دین، ضد انقلاب و ضد ایرانی	ب.۳
مسائل زیرساختی	عدم وجود سالن در مناطق محروم	ب.۲۳
مضامین سینمایی	عدم استفاده از سینما در جهت روایت انقلاب اسلامی	ب.۲
	عدم توجه به شهدای ترور	ب.۴
	عدم توجه به دانشمندان ایرانی	ب.۶ ب.۲۱
	عدم توجه به قهرمانان ملی	ب.۱۰

مقوله‌های پیشین	مفهوم	نشانگر
	عدم توجه به موضوعات راهبردی	ب.۱۱
	عدم رؤیاسازی برای مردم ایران	ب.۲۲
	ارائه روایت‌های تحریف‌شده از انقلاب	ب.۱۹
	ارائه تصویر مفلوک و ضعیف از کشور	ب.۲۰
	وجود گسست بین اندیشمندان و هنرمندان	ب.۲۵
	تهرانیزه شدن سینمای ایران	ب.۹
سینمای بین‌الملل	دیده نشدن امتیازات سینمای انقلاب در منطقه و جهان	ب.۱۳
سینما و رسانه	عدم توجه به بعد رسانه‌ای سینما	ب.۱
	عدم نگاه کل‌نگر منتقدان سینمایی	ب.۵، ب.۸
	فشار روانی بر روی سینماگران انقلابی	ب.۱۷
	تخریب آثار سینمای انقلاب توسط صداوسیما در بزنگاه‌ها	ب.۱۸
سینما و مخاطب	کمبود مخاطب	ب.۷
سینما و اندیشه	سینما و جریان روشنفکری	ب.۱۲، ب.۱۶

منبع: یافته‌های تحقیق

۳-۳. مطالعه مورد سوم

سومین نمونه‌ای که در این پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت، آراء و نظرات محمدمهدی حیدریان است. حیدریان سابقه مدیریت نظارت و ارزشیابی امور سینمایی و سمعی و

بصری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (یازده سال)، مدیرعاملی سیما فیلم (شش سال)، مدیریت شبکه جهانی جام جم (سه سال)، معاونت وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در امور سینمایی و سمعی و بصری (دو سال و نیم)، ریاست گروه تخصصی سینما در فرهنگستان هنر و ریاست سازمان سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد را در پیشینه خود دارد. در طی بررسی این نمونه ۲۶ گزاره کلیدی استخراج شد که در مرحله بعد در قالب ۲۶ مفهوم دسته‌بندی شدند.

پس از بررسی و تحلیل داده‌های به دست آمده مفاهیم مختلف ذیل نه مقوله دسته‌بندی شدند. شش مورد از این مقولات نه‌گانه، در مراحل قبلی کشف شده بود. این مقولات و مفاهیم ذیل آن در جدول (۴) درج شده است.

جدول (۴): کدگذاری ثانویه و قراردادن مفاهیم ذیل مقولات پیشین

مقوله‌های پیشین	مفهوم	نشانه‌گر
مسائل مدیریتی	عدم ارزیابی عملکرد مدیران	ج ۲
	عدم شفافیت در سازمان سینمایی	ج ۵
	یکی نبودن دغدغه مدیران و برخی تولیدکنندگان	ج ۱۰
	عدم وجود ثبات مدیریتی	ج ۱۴
	عدم برنامه‌ریزی بلندمدت	ج ۱۵
	تصدی‌گری دولت	ج ۱۶
	عدم صیانت از مجوزهای سازمان سینمایی	ج ۱۸
	عدم هم‌افزایی مجموعه‌ها و مراکز سینمایی	ج ۲۶
سینما و سیاست	شکاف میان هنرمندان و حاکمیت	ج ۳
سینمای کودک و نوجوان	کمبود تولیدات در حوزه سینمای کودک	ج ۹
سینما و تولید متن	ضعف در حوزه نویسندگی	ج ۱۱
سینمای بین‌الملل	عدم ارتباط بخش خصوصی با سینمای جهان	ج ۱۳
	سخن‌نگفتن به زبان بین‌المللی	ج ۲۲ و ج ۲۳
سینما و مخاطب	از دست رفتن ظرفیت بازار منطقه‌ای و جهانی سینمای ایران	ج ۲۵
	عدم نسبت‌یابی میان سینما و مخاطب در عصر دیجیتال	ج ۲۴

منبع: یافته‌های تحقیق

همچنین سه مقوله جدید هم به مجموعه مقولات اضافه شد. این مقولات و مفاهیم ذیل آنها در جدول (۵) درج شده‌اند.

جدول (۵): کدگذاری ثانویه و استخراج مقولات جدید از نمونه سوم

مقوله‌های جدید	مفهوم	نشانه‌گر
سینما و اقتصاد	تعارض منافع در اقتصاد سینما	ج ۱
	بالا بودن هزینه تولید فیلم	ج ۸
	عدم امنیت سرمایه	ج ۱۲
	ضعف بخش خصوصی	ج ۱۹
	ورود منابع مالی نامعلوم به سینما	ج ۲۱
سینماگران	تمایل برخی سینماگران برای بازگشت به سینمای قبل انقلاب	ج ۴
	عدم وجود اجماع بین اهالی سینما	ج ۷
	عدم تضمین حقوق مالکیت معنوی	ج ۱۲
	ضعف صنوف سینمایی	ج ۶
	فقدان امنیت شغلی	ج ۲۰
سینمای هنری	سینمای هنری	ج ۱۷

منبع: یافته‌های تحقیق

۳-۴. مطالعه مورد چهارم

چهارمین نمونه‌ای که در این پژوهش مورد بررسی واقع شد، آراء و نظرات محمدرضا جعفری جلوه است. جعفری جلوه سابقه معاونت فرهنگی بنیاد سینمایی فارابی (۱۳۷۲)، داوری بیست و یکمین دوره جشنواره فیلم فجر (۱۳۸۱)، معاونت سینمایی و امور سمعی و بصری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۸۴-۱۳۸۸) و ۲۲ سال حضور در سازمان صداوسیما را در پیشینه خود دارد. از مطالعه این نمونه ۵ گزاره کلیدی استخراج شدند. در مرحله بعد گزاره‌های موردنظر ذیل ۵ مفهوم طبقه‌بندی شدند.

پس از تحلیل و بررسی داده‌های به دست آمده از نمونه چهارم، مفاهیم حاصل از این بررسی ذیل چهار مقوله که در مراحل قبلی کشف شده بودند دسته‌بندی شدند؛ بدین ترتیب در این مرحله هیچ مقوله جدیدی به پژوهش افزوده نشد.

جدول (۶): کدگذاری ثانویه و قرار دادن مفاهیم ذیل مقولات پیشین

نشانه‌گر	مفهوم	مقوله‌های پیشین
۱.د	شکاف میان هنرمندان و حاکمیت	سینما و سیاست
۲.د	فشار اهالی قدرت به مدیران سینمایی برای دریافت سریع نتیجه از سینما	
۳.د	عدم توجه به اقتضائات عملی در سیاستگذاری و برنامه‌ریزی	مسائل مدیریتی
۴.د	کمبود تولیدات در حوزه سینمای کودک	مضامین سینمایی
۵.د	عدم دانش‌افزایی مناسب سینماگران	سینماگران

منبع: یافته‌های تحقیق

۳-۵. نهایی‌سازی مقولات

از مجموعه چهار نمونه‌ای که در این پژوهش مورد بررسی واقع شدند تعداد ۵۴ عدد گزاره کلیدی به دست آمد. گزاره‌های کلیدی به دست آمده در قالب ۵۰ مفهوم دسته‌بندی شدند. در نهایت با ادغام مفاهیم نزدیک به هم با یکدیگر، تعداد ۱۷ عدد مقوله به دست آمد. در جدول شماره ۷ مجموعه مقولات کشف شده در این پژوهش و مفاهیم ذیل آنها بیان شده است.

جدول (۷): مقولات نهایی به دست آمده در پژوهش

ردیف	مقوله	مسأله
۱	مسائل مدیریتی	عدم کارآمدی مدیریت قرنطینه‌ای
		سردرگمی در مدیریت سینما
		عدم وجود ثبات مدیریتی
		دخالت نهادهای غیر مرتبط در مدیریت سینمایی کشور
		حمایت مدیریت سینما از تولید فیلم‌های ضد دین، ضد انقلاب و ضد ایرانی
		عدم توجه به اقتضائات عملی در برخی طرح‌ها و سیاست‌ها
		عدم ارزیابی عملکرد مدیران
		عدم شفافیت در سازمان سینمایی
		یکی نبودن دغدغه مدیران و برخی تولیدکنندگان
		عدم برنامه‌ریزی بلندمدت
		تصدی‌گری دولت
عدم صیانت از مجوزهای سازمان سینمایی		

ردیف	مقوله	مسأله
		عدم هم‌افزایی مجموعه‌ها و مراکز سینمایی
۲	مسائل زیرساختی	کمبود سالن سینما
		فرسودگی سالن‌های سینمایی
		توزیع ناعادلانه سالن‌ها
۳	مضامین سینمایی	ضعف سینمای ایران در حوزه نویسندگی
		عدم انتقال اندیشه از نخبگان به اهالی سینما
		به حاشیه رفتن سینمای اصیل و غلبه سینمای مبتذل
		نبودن مضمون عشق در سینما
		عدم استفاده از سینما در جهت روایت انقلاب اسلامی
		عدم توجه به شهدای ترور
		عدم توجه به دانشمندان ایرانی
		عدم توجه به قهرمانان ملی
		عدم توجه به موضوعات راهبردی
		عدم رؤیا سازی برای مردم ایران
		ارائه روایت‌های تحریف‌شده از انقلاب
		ارائه تصویر مفلوک و ضعیف از کشور
		وجود گسست بین اندیشمندان و هنرمندان
		تهرانیزه شدن سینمای ایران
		کمبود تولیدات در حوزه سینمای کودک
۴	سینمای بین‌الملل	عدم عرضه هدفمند آثار به مخاطبان جهانی
		از دست رفتن ظرفیت بازار منطقه‌ای و جهانی سینمای ایران
		دیده نشدن امتیازات سینمای انقلاب در منطقه و جهان
		عدم ارتباط بخش خصوصی با سینمای جهان
۵	سینما و رسانه	سخن نگفتن به زبان بین‌المللی
		عدم پشتیبانی سایر رسانه‌ها از سینما
		عدم توجه به بعد رسانه‌ای سینما
		عدم نگاه کل‌نگر منتقدان سینمایی
		فشار روانی بر روی سینماگران انقلابی
		تخریب آثار سینمای انقلاب توسط صداوسیما در بزنگاه‌ها

ردیف	مقوله	مسأله
۶	سینما و اینترنت	نسبت سینما و ماهواره
۷	سینما و ماهواره	نسبت سینما و اینترنت
۸	سینما و مخاطب	کمبود مخاطب
		عدم نسبت‌یابی میان سینما و مخاطب در عصر دیجیتال
۹	سینما و جشنواره	کم توجهی به جشنواره فجر
۱۰	سینما و سیاست	مقابله با سینما با انگیزه‌های سیاسی
		شکاف میان هنرمندان و حاکمیت
		فشار اهالی قدرت به مدیران سینمایی برای دریافت سریع نتیجه از سینما
۱۱	سینما و اقتصاد	بالا بودن هزینه تولید فیلم
		تعارض منافع در اقتصاد سینما
		عدم امنیت سرمایه
		ضعف بخش خصوصی
		ورود منابع مالی نامعلوم به سینما
۱۲	سینما و تولید متن	ضعف در حوزه نویسندگی
۱۳	سینماگران	عدم دانش‌افزایی مناسب سینماگران
		تمایل برخی سینماگران برای بازگشت به سینمای قبل انقلاب
		عدم وجود اجماع بین اهالی سینما
		عدم تضمین حقوق مالکیت معنوی
		ضعف صنوف سینمایی
۱۴	سینما و اندیشه	فقدان امنیت شغلی
		عدم انتقال اندیشه از نخبگان به اهالی سینما
		وجود گسست بین اندیشمندان و هنرمندان
۱۵	سینمای هنری	سینما و جریان روشنفکری
		عدم توجه به فیلم‌های هنری
۱۶	سینمای کودک و نوجوان	کمبود تولیدات در حوزه سینمای کودک
۱۷	سینما و زندگی شهری	بی توجهی به نقش سینما در ارتقاء کیفیت زندگی شهری

۴. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۴-۱. مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب

با توجه به مقولات شکل گرفته از کدهای مورد مطالعه در جدول (۷) و دستیابی به کفایت نظری در پژوهش، مقولات مجدداً مورد بررسی واقع شده و در نهایت به نحوی که در جدول (۸) آمده است ذیل عناصر مدل پارادایمی دسته‌بندی شدند.

جدول (۸): دسته‌بندی مقولات پژوهش ذیل عناصر مدل پارادایمی

عناصر مدل پارادایمی	مقولات
شرایط علی	مسائل مدیریتی، مسائل زیرساختی
زمینه	اندیشه‌ای، سیاسی، اقتصادی
پدیده محوری	سینماگران، مضامین سینمایی، سینمای بین‌الملل، تولید متن و فیلم‌نامه، سینمای هنری، سینمای کودک و نوجوان
شرایط میانجی (مداخله‌گر)	سینما و رسانه، سینما و جشنواره
راهبردهای کنش و کنش متقابل	سینما و اینترنت، سینما و ماهواره
پیامدها	سینما و مخاطب، سینما و زندگی شهری

منبع: یافته‌های تحقیق

شکل (۲) به ارائه مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی می‌پردازد. در ادامه به توضیح هر کدام از عناصر این مدل پرداخته می‌شود.

۴-۱-۱. شرایط علی

گروهی از مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی به تبع آنکه از جایگاه به‌سزایی در وقوع و گسترش سایر مسائل این حوزه برخوردار هستند در دسته شرایط علی قرار می‌گیرند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که دو دسته مسائل مدیریتی و زیرساختی ذیل این عنصر کلی مدل پارادایمی قرار می‌گیرند. در این نوشتار ابتدا به توضیح مسائل مدیریتی پرداخته می‌شود و سپس مسائل زیرساختی مورد بررسی واقع می‌شود.

مسائل مدیریتی یکی از مهم‌ترین مسائل سیاستی سینمای ایران محسوب می‌شوند. یکی از کلان‌ترین مسائل این حوزه وجود نوعی «سردرگمی در مدیریت» سینمای ایران است؛ بر این اساس سینمای ایران از فقدان مجموعه‌ای از اهداف و رویکردهای کلان که

به صورت مستمر مورد توجه واقع شده و برنامه‌ریزی‌ها با محوریت آن صورت بگیرد رنج می‌برد. «عدم برنامه‌ریزی بلندمدت» مسأله دیگر سینمای ایران است که تا حدودی می‌توان آن را نتیجه سردرگمی مدیریتی این حوزه دانست. «عدم وجود ثبات مدیریتی» چالش دیگری است که در این عرصه دارد و باعث ایجاد نوسانات متعدد در مدیریت سینمای کشور شده و باعث آن می‌شود که زمینه مناسب برای تحقق سیاست‌های کلان و بلندمدت وجود نداشته باشد. «عدم هم‌افزایی مجموعه‌ها و مراکز سینمایی» نیز باعث می‌شود که پتانسیل سینمایی کشور صرف حرکت به سمت یک مقصد واحد نشود؛ در همین راستا یکی از مسائل سینمای ایران «یکی نبودن دغدغه مدیران و برخی تولید کنندگان» است. معضل دیگر سینمای ایران «عدم توجه به اقتضائات عملی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی» است. بر این اساس می‌توان گفت که سینمای ایران در دهه پنجم خود باید از معضل اکتفا به بیان اهداف کلی برای سینما و عدم تبدیل شدن اهداف و ارزش‌های مذکور به سیاست‌های قابل اجرا و عملیاتی عبور کند. مسأله دیگر سینمای ایران در عرصه مدیریتی، «تصدی‌گری دولت» در این حوزه است که راه را برای فعالیت بخش خصوصی سد می‌کند و مانع از تقویت فضای رقابتی می‌شود. تصدی‌گری دولت وقتی در کنار «دخالت نهادهای غیرمرتبط در مدیریت سینمایی کشور» قرار می‌گیرد؛ زمینه رشد مستقل سینمای ایران بیش از هر زمان دیگری کم می‌شود. «عدم کارآمدی مدیریت قرنطینه‌ای» مسأله کلیدی دیگری است که در زمره مسائل مدیریتی سینمای ایران قرار دارد. به بیان دیگر به نظر می‌رسد که در چهار دهه گذشته از عمر سینمای انقلاب اسلامی، یک رویکرد کلان که اصلی‌ترین تمرکز خود را بر روی تلاش برای جلوگیری از ترویج و گسترش آثار سینمایی نامناسب در جامعه معطوف کرده بر سینمای ایران حاکم بوده است. این رویکرد بیش از آنکه سودای برداشتن گام‌های ایجاد و تولید و ترویج آثار خوب سینمایی داشته باشد بر سلب آثار نامناسب اصرار داشته است. این در حالی است که اکنون و در دهه پنجم انقلاب اسلامی به تبع وجود شرایط نوین ارتباطی و رسانه‌ای، امکان اتخاذ رویکرد سلبی و پای فشردن شدید بر عنصر نظارت به شدت کاهش یافته و لذا راهبرد مدیریت قرنطینه‌ای را بیش از هر زمان دیگری ناکارآمد کرده است. متأسفانه سینمای انقلاب اسلامی در عمر چهل ساله خود شاهد بوده است که برخی موارد، مدیران

سینمایی که وظیفه حمایت و ترویج سینمای طراز انقلاب را بر عهده دارند به جای عمل به این مأموریت دست به حمایت از آثاری زده است که درست در نقطه مقابل اهداف انقلاب قرار دارد. بدین ترتیب «حمایت مدیریت سینما از تولید فیلم‌های ضد دین، ضد انقلاب و ضد ایرانی» یکی از مسائل مهم دیگری است که در ساحت مدیریتی پیش روی سینمای انقلاب اسلامی قرار دارد. «عدم وجود شفافیت در سازمان سینمایی» و «عدم ارزیابی عملکرد مدیران» باعث می‌شود امکان نظارت و ایجاد تغییرات اساسی در بدنه مدیریتی سینما به شدت کاهش یابد.

۴-۱-۲. پدیده محوری

با توجه به تحلیل‌های صورت گرفته در این پژوهش، «سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی» به‌عنوان مقوله محوری پژوهش انتخاب شد. شش مقوله کلان «سینماگران»، «مضامین سینمایی»، «سینمای بین‌الملل»، «تولید متن و فیلم‌نامه»، «سینمای هنری» و «سینمای کودک و نوجوان» ذیل این عنصر مهم مدل پارادایمی قرار دارند. در ادامه به توضیح مختصر این مقولات پرداخته می‌شود.

یکی از مهم‌ترین مسائل سیاستی سینمای ایران، مسائل مربوط به اهالی سینما است. «عدم دانش‌افزایی مناسب سینماگران» باعث می‌شود که سطح دانش و مهارت آنان در حوزه‌های هنری و حتی عرصه‌هایی همچون معرفت دینی و اجتماعی افزایش نیابد. «تمایل برخی سینماگران برای بازگشت به سینمای قبل انقلاب»، «عدم وجود اجماع بین اهالی سینما»، «عدم تضمین حقوق مالکیت معنوی» و «ضعف صنوف سینمایی» مسائل دیگر سینمای ایران در این حوزه هستند.

۴-۱-۳. فقدان امنیت شغلی

مضامین سینمایی مقوله کلان دیگری است که ذیل این عنصر مدل پارادایمی قرار دارد. نخ تسبیح تمامی مسائل این حوزه آن است که سینمای ایران از معضل عدم توجه به پاره‌ای از مفاهیم رنج می‌برد. رسالت سینما در انقلاب اسلامی ایران و انتظاراتی که از این هنر به مثابه یک عنصر فرهنگ‌ساز وجود دارد، اهمیت مسائل این حوزه را دوچندان می‌کند. «به حاشیه رفتن سینمای اصیل و غلبه سینمای مبتذل»، «نبودن مضمون عشق در سینما»، «عدم استفاده از سینما در جهت روایت انقلاب اسلامی»، «عدم توجه به شهدای

ترور»، «عدم توجه به دانشمندان ایرانی»، «عدم توجه به قهرمانان ملی»، «عدم توجه به موضوعات راهبردی»، «عدم رؤیاسازی برای مردم ایران»، «ارائه روایت‌های تحریف شده از انقلاب»، «ارائه تصویر مفلوک و ضعیف از کشور»، «تهرانیزه شدن سینمای ایران» مسائلی هستند که ذیل این مقوله کلان قرار دارند.

ایفای نقش جدی و مؤثر سینمای ایران در افق جهانی محور مقوله «سینمای بین‌الملل» است. «عدم عرضه هدفمند آثار به مخاطبان جهانی»، «از دست رفتن ظرفیت بازار منطقه‌ای و جهانی سینمای ایران»، «دیده نشدن امتیازات سینمای انقلاب در منطقه و جهان»، «عدم ارتباط بخش خصوصی با سینمای جهان» و «سخن نگفتن به زبان بین‌المللی» مسائل این محور هستند.

«تولید متن و فیلم‌نامه» یکی از مقولات دیگری است که ذیل پدیده محوری مدل پارادایمی به دست آمده در این پژوهش قرار دارد. مهم‌ترین مسأله این محور ضعف جدی سینمای ایران در عرصه نویسندگی است.

«سینمای هنری» و «سینمای کودک و نوجوان» دو گونه مهم سینمایی هستند که در این بخش از مدل پارادایمی مورد توجه واقع شده‌اند. عدم توجه به سینمای هنری، معضل اصلی گونه‌ای از آثار سینمایی هستند که باعث پیشرفت فرمی سینما می‌شوند و «کمبود تولید» نیز مهم‌ترین مسأله سینمای کودک و نوجوان به شمار می‌آید.

۴-۱-۴. زمینه

در این پژوهش سه دسته مسأله سیاستی زمینه‌ای در حوزه سینمای انقلاب اسلامی شناسایی شدند. این سه دسته عبارت‌اند از «مسائل اندیشه‌ای»، «مسائل سیاسی» و «مسائل اقتصادی». سینما هنری است که همواره در نسبت با حوزه اندیشه قرار داشته است و به همین دلیل موضوع هنر و اندیشه یکی از مهم‌ترین مسائل حوزه سینمای ایران است. «سینما و جریان روشنفکری»، «گسست بین هنرمندان و اندیشمندان» و «عدم انتقال اندیشه از نخبگان به اهالی سینما» مسائل اصلی این حوزه به شمار می‌آیند. همچنین «مقابله با سینما با انگیزه‌های سیاسی»، «شکاف میان هنرمندان و حاکمیت» و «فشار اهالی قدرت به مدیران سینمایی برای دریافت سریع نتیجه از سینما» مسائل سینما در نسبت با سیاست هستند. «بالا بودن هزینه تولید فیلم»، «تعارض منافع در اقتصاد سینما»، «عدم امنیت

سرمایه»، «ضعف بخش خصوصی» و «ورود منابع مالی نامعلوم به سینما» مهم‌ترین مسائل اقتصادی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب است.

۴-۱-۵. شرایط مداخله‌گر

«سینما و جشنواره» و «سینما و رسانه» شرایط مداخله‌گر مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی هستند. «عدم توجه به بعد رسانه‌ای سینما»، «عدم نگاه کل‌نگر منتقدان سینمایی»، «فشار روانی بر روی سینماگران انقلابی» و «تخریب آثار سینمای انقلاب توسط صداوسیما در بزنگاه‌ها» مهم‌ترین مسائل سیاستی سینما در تعامل با حوزه رسانه به حساب می‌آیند. «کم‌توجهی به جشنواره فیلم فجر» که مهم‌ترین جشنواره سینمای ایران محسوب می‌شود نیز محور مسائل حوزه سینما و جشنواره است.

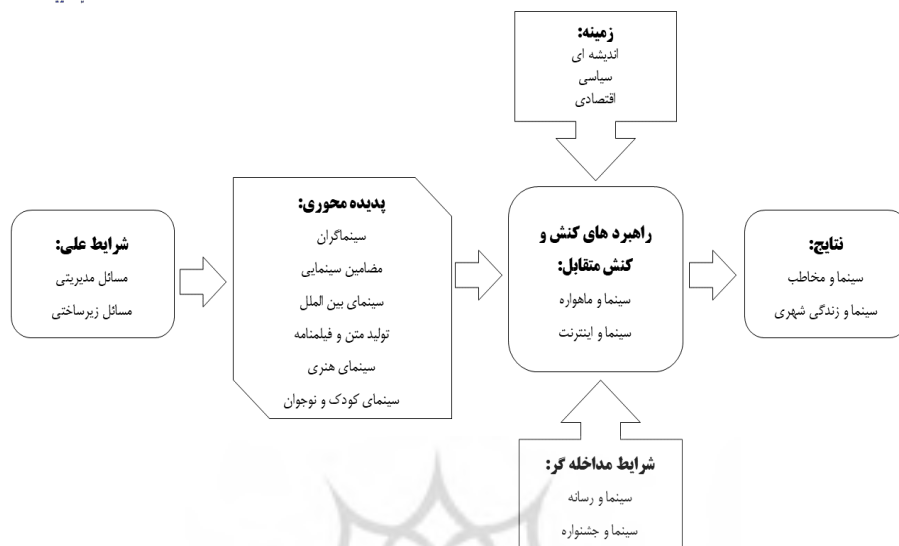
۴-۱-۶. شرایط مداخله‌گر

«سینما و اینترنت» و «سینما و ماهواره» مهم‌ترین شرایط مداخله‌گر در مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران هستند. مسأله اصلی این دو محور آن است که نسبت پدیده سینما با آنان به صورت دقیق مشخص نشده و نوعی بی‌برنامه بودن در قبال آنها وجود دارد.

۴-۱-۷. نتایج (پیامدها)

در نهایت می‌توان گفت که «کمبود مخاطب» و «عدم نسبت‌یابی میان سینما و مخاطب در عصر دیجیتال» در محور سینما و مخاطب و «بی‌توجهی به نقش سینما در ارتقاء کیفیت زندگی» شهری در محور سینما و زندگی شهری مهم‌ترین پیامدهای مسائل پیش روی سینمای ایران هستند.

شکل (۲) مدل پارادایمی مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی را ارائه می‌کند.

منبع: یافته‌های تحقیق

۲-۴. مقایسه مسائل سیاستی سینمای ایران با مسائل سیاستی سینمای جهان

با توجه به بررسی صورت گرفته پیرامون مسائل سیاستی سینما در منابع انگلیسی و یافته‌های این پژوهش ناظر به مسائل سیاستی سینمای ایران در دهه پنجم انقلاب اسلامی، دو دسته مسائل مذکور را می‌توان در محورهای ذیل با یکدیگر مقایسه کرد.

الف. رابطه دین و سینما، مسأله‌ای است که به تبع انقلاب اسلامی در فضای فرهنگی و سینمای ایران جنبه پرابلماتیک^۴ (مسئله‌مند) بسیار مهمی یافته است ولی به نظر می‌رسد که این حد از اهتمام نسبت به مقوله مذکور در سطح بین‌المللی وجود نداشته باشد. در ادبیات جهانی مقوله‌ای مانند بازنمایی و ویژگی‌های فرهنگی ملی در آینه سینما بیش از دینی شدن فرم و حتی محتوای دینی در کانون توجه قرار گرفته است.

ب. مسأله اقتصاد سینما در ادبیات بین‌المللی موجود در حوزه سیاست‌گذاری فیلم از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و جزئیات آن در حوزه شیوه‌های تأمین منابع مالی و سرمایه‌گذاری، روش‌های بازاریابی، حق کپی‌رایت و... به مسائل متعین و ساخت یافته‌ای تبدیل شده‌اند ولی در فضای سینمای ایران به تبع وابستگی شدید اقتصاد سینما به منابع اقتصادی دولتی مسأله اقتصاد سینما بسط چندانی نیافته است و مسائل مطرح شده در این حوزه در فضای سینمای ایران به نسبت کلی و مبهم است.

ج. سلطه جهانی هالیوود یکی از مهم‌ترین مسائل مطرح در ادبیات جهانی حوزه سیاست‌گذاری سینماست ولی این موضوع در سیاست‌گذاری سینمای ایران، به‌اندازه ادبیات جهانی آن دارای اهمیت نیست. دلیل این موضوع را می‌توان در سیاست‌های سینمایی ایران پس از پیروزی انقلاب جستجو کرد که به نحوی باعث شد جریان اکران آثار سینمایی بین‌المللی در سینماهای کشور کم‌رنگ شود و به همین دلیل تأثیرپذیری سینمای ایران از سینمای هالیوود تا حدودی کاهش پیدا کرد. همچنین کلان موضوع جهانی شدن سینما، یک مسأله بسیار مهم در ادبیات جهانی این حوزه به شمار می‌آید و موضوع چگونگی تولید آثار سینمایی در فضای جهانی شده پرسش مهمی در این حوزه به شمار می‌آید که کمتر در ادبیات سیاست‌گذاری سینمای ایران مورد توجه قرار گرفته است.

د. توجه به جایگاه سینما در حوزه دیپلماسی و نقش آن در بازتولید قدرت نرم موضوعی است که ادبیات جهانی سیاست‌گذاری سینما به‌مثابه یک مسأله مهم مورد توجه قرار گرفته است ولی این موضوع نزد چهره‌های برجسته سینمای ایران نسبتاً مغفول واقع شده است. به نظر می‌رسد که در حوزه مسائل سینمای بین‌الملل بیشتر توجه سیاست‌گذاران ایرانی به حضور آثار سینمایی در جشنواره‌های جهانی معطوف بوده و کمتر به سایر ابعاد این حوزه توجه صورت گرفته است.

ه. نسبت سینما با دو مقوله سکسوالیته و نژادپرستی موضوعاتی هستند که به نسبت در ادبیات جهانی سیاست‌گذاری فیلم به آنها پرداخته شده است ولی مطرح نبودن موضوع نژادپرستی در فضای فرهنگی جامعه ایرانی و نیز پالوده شدن سینمای ایران پس از انقلاب اسلامی از موضوعات غیراخلاقی باعث شده است که این دو موضوع در زمره مسائل سیاستی سینمای ایران قرار نگیرد.

یادداشت‌ها

1. Errors of Third Kind
2. Public Policy
3. Cinema Policy
4. Problematic

کتابنامه

- اسمیت، کوین تی؛ و ولاریمر، کریستوفر دابلو (۱۳۹۵). درآمدی بر نظریه خط‌مشی عمومی (تقابل نظری عقلانیت گراها و فرا اثبات‌گراها). (حسن دانایی‌فرد، مترجم). تهران. صفار.
- الوانی، سیدمهدی (۱۳۹۵). تصمیم‌گیری و تعیین خط‌مشی دولتی. (سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها). تهران. چاپ بیستم. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت).
- پارسونز، واین (۱۳۸۵). مبانی سیاست‌گذاری عمومی و تحلیل سیاست‌ها. (حمیدرضا ملک محمدی، مترجم). (جلد ۱). تهران. پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- تیسن، ویل اچ؛ و واکر، وارن ای (۱۳۹۵). تحلیل خط‌مشی عمومی: پیشرفت‌های جدید. (حسن دانایی‌فرد و هانیه احمدی، مترجمان). تهران. صفار.
- جعفری هفتخوانی، نادر؛ و عباسی، مهدی (۱۳۹۷). درآمدی بر سیاست‌گذاری فرهنگی، در جستجوی یک الگوی اسلامی - ایرانی. تهران. کتاب رواق اندیشه.
- خنیفر، حسین؛ و مسلمی، ناهید (۱۳۹۷). اصول و مبانی روش‌های پژوهش کیفی، رویکردی نو و کاربردی. تهران. نگاه دانش.
- دانایی‌فرد، حسن؛ الوانی، مهدی؛ و آذر، عادل (۱۳۹۸). روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع. تهران. اشراقی، صفار.
- ضامنی، داود (۱۳۹۶). مردم چرا به سینما می‌روند؟: (نگرشی متفاوت به سیاست‌گذاری سینما در ایران). تهران. موسسه کجاوه سخن سوره مهر.
- ذوالانواری، امیرحسین (۱۳۹۲). تحلیل سیاست‌گذاری سینما در جمهوری اسلامی ایران (سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۱) بر اساس مدل فرایندی (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه امام صادق علیه‌السلام. تهران. ایران.
- اسدزاده، مصطفی؛ و آشنا، حسام‌الدین (۱۳۹۹). نظریه سینمای دولتی ایران تحلیل سیاست‌های سینمایی دولت جمهوری اسلامی ایران پس از انقلاب با تأکید بر سیاست‌های بنیاد سینمایی فارابی. *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*. ۱۰(۳۴). ۲۵۳-۲۷۱.
- اکبری، رضا؛ تراب‌زاده جهرمی، محمدصادق؛ و حبیبی، محسن (۱۳۹۵). درآمدی بر الگوریتم تحلیل موقعیت مسئله در عدالت پژوهی. *مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی*. ۳۳(۹). ۱۴۷-۱۶۸.

بنیانیان، حسن (۱۳۸۹). مسئله شناسی و مسئله یابی در جامعه ایرانی: نوشتاری درباره آسیب‌شناسی فرهنگی و مدیریتی فرایند تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در کشور. سوره اندیشه. (۴۶). ۹۹-۱۰۱.

فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۴). مسئله چیست؟ مسئله شناسی فرهنگی با رویکرد مطالعات فرهنگی. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.

منابع اینترنتی:

اعضای کمیته یکپارچه‌سازی و ارتقای نظام تهیه‌کنندگی منصوب شدند (۲۰۱۸، ۱۰ ژوئن).

بازیابی ۱۳ تیر ۲۰۲۱، از: <https://www.mehrnews.com/news/4317647/>

انتقاد حیدریان از «به نعل و میخ زدن» اصناف/ از سینما جدا نمی‌شوم (۲۰۱۸، ۱۱ نوامبر). بازیابی

۱۳ تیر ۲۰۲۱، از: <https://www.mehrnews.com/news/4455483/>

بهشتی، سید محمد (۱۳۹۵). نقل‌قول‌هایی از آیت‌الله موسوی اردبیلی و میرحسین موسوی در

گفتگوی تازه سیدمحمد بهشتی: <https://cinemacinema.ir/news/>

بهشتی، سید محمد (۱۳۹۷). سید محمد بهشتی: وزارت ارشاد را باید تعطیل کنند!

<https://cinemacinema.ir/news/>

بهشتی، سیدمحمد (۱۳۶۸). نظری اجمالی به سیر سینمای نوین ایران. فارابی. ۵ (۲). ۱۵۰-۱۷۶.

بهشتی، سیدمحمد (۱۳۷۰). سینمای ایران، سیاست‌ها، اقتصاد، رکود و. فارابی، ۱۴-۱۵ (۴).

۲۴-۵.

بهشتی، سیدمحمد (۱۳۹۶). زیر دست و پای روزمرگی؛ شهریور ۱۳۷۹ تا آبان ۱۳۹۵. نشر گمان.

بهشتی، سیدمحمد (۱۳۹۸). سینمای ما در روشنفکری هم مبتذل شد - اخبار سینمای ایران.

<http://cinemapress.ir/news/117541/>

جایگاه ما زودگذر است/ به برخی فروش‌های زودگذر دل‌خوش نباشیم (۲۰۱۸، ۲۰ ژانویه).

بازیابی ۱۳ تیر ۲۰۲۱، از: <https://www.mehrnews.com/news/4205047/>

جشنواره جهانی فیلم فجر در چارچوب برنامه جامع سینما حرکت کرده است (۲۰۱۸، ۱۸

آوریل). بازیابی ۱۳ تیر ۲۰۲۱، از: <https://www.mehrnews.com/news/4274308/>

جعفری جلوه، محمدرضا. (۱۳۸۵). محمدرضا جعفری جلوه: سینمای ایران دچار فقر دانش

است. <https://www.magiran.com/article/1204727>

جعفری جلوه، محمدرضا. (۱۳۹۳ الف). گلایه جعفری جلوه از سازمان سینمایی.

<http://Rajaneews.com/news/196783>

جعفری جلوه، محمدرضا. (۱۳۹۳ ب). مدیرعامل فارابی: سینمای ما باید دنبال نمایش ارزش‌های تمدنی و فرهنگ ملی باشد.

<http://old.nasimonline.ir/Content/Detail/914257/7383>

جلیلی، وحید (۱۳۹۶). جلیلی: مردم باید در رسانه حضور داشته باشند/طالبزاده: جشنواره عمار

اصلاح مسائل کشور را بر دوش می‌کشد. <https://www.irna.ir/news/82708635/>

جلیلی، وحید (۱۳۹۷). وحید جلیلی: فیلم «متری شش و نیم» به معنای واقعی کلمه درخشان

بود/جشنواره امسال، بهترین یا یکی از بهترین جشنواره‌های ۲۰ سال اخیر بود.

<https://ammarfilm.ir/23198/>

جلیلی، وحید (۱۳۹۸ الف). ما از «نقد فیلم» باید به «نقد سینما» برسیم/ قوچانی: چرا عده‌ای را

بچه انقلاب می‌دانید و عده‌ای را نه؟/ ماجرای کلاس درس روشنفکرها برای اولیور استون!

جلیلی، وحید (۱۳۹۸ ب). چرا فیلم «بازمانده» سیف‌الله داد را به جشنواره‌ها نمی‌برند/نسل جدید

انقلاب با تکیه بر داشته‌ها سینمای ایران را به اوج می‌رساند - عمار فیلم | جشنواره مردمی

عمار چرا فیلم «بازمانده» سیف‌الله داد را به جشنواره‌ها نمی‌برند/نسل جدید انقلاب با تکیه

بر داشته‌ها سینمای ایران را به اوج می‌رساند. <https://ammarfilm.ir/23582/>

جلیلی، وحید (۱۳۹۸ ج). وحید جلیلی: سینمای ایران به جای رؤیاسازی دنبال کابوس‌سازی

است/ بخشی از موفقیت‌های دانشمندان غربی مرهون تخیل و جسارت هنرمندان آنهاست.

</fa/news/63/465814/>

حکایت سینماگری که «مدیر» شد/ سینما همیشه درگیر «تعارض منافع» است (۲۰۱۹).

<https://www.mehrnews.com/news/4578536/>

حیدریان: روزی سینما مورد لعن‌ترین حوزه فرهنگی جامعه بود (بی‌تا). <https://www.shabestan.ir/content/268704/>

خبرگزاری شبستان (بی‌تا). <http://www.shabestan.ir/>

راز و رمزهای سینمای دهه شصت از زبان سید محمد بهشتی /تقصیر ماست که ۲۰ میلیون

مخاطب شده ۷ میلیون؟ (۱۳۹۵). <https://www.khabaronline.ir/news/546190/>

روایت حیدریان از رونق سینما و مظلومیت ارشاد/ انتظارات واقعی نیست (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4383805/>

رئیس سازمان سینمایی: بازیگر دیگر نمی‌تواند دستمزد غیرمعقول بگیرد (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4428900/>

سعی می‌کنیم در بازارهای بیشتری حضور داشته باشیم/ تولید مشترک (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4404503/>

شورای عالی بین‌الملل سینمای ایران تشکیل جلسه داد (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4301215/>

۵۸۴ اندیشه مدیریت اجرایی: سال چهاردهم، شماره دوم (پیاپی ۲۸)، پاییز و زمستان ۱۳۹۹

گسترش همکاری‌های کانون پرورش فکری و سازمان سینمایی (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4354747/>

مدیران سازمان سینمایی به حوزه هنری رفتند/ تعامل می‌کنیم (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4347014/>

نگاه من به سینمای ایران زیرساختی است (۲۰۱۷).

<https://www.aecinema.ir/1396/01/16/>

وام تولید سال آینده افزایش می‌یابد/ تشکیل شورای صیانت از اکران (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4248499/>

وزیر از سازمان سینمایی تشکر کرد/ اعلام سرفصل امور در سینما (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4266886/>

هم‌افزایی در سازمان سینمایی یک بحث جدی است (۲۰۱۷).

<https://www.aecinema.ir/1396/01/28/>

هیچ مرکز سینمایی تعطیل نمی‌شود/ تا پایان سال بدهی نداریم (۲۰۱۸).

<https://www.mehrnews.com/news/4248530/>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی